

MAYIS AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Haziran 2022

 TÜRKiYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Özet

Tüketici fiyatları Mayıs ayında yüzde 2,98 oranında artmış, yıllık enflasyon 3,53 puan yükselişle yüzde 73,50 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, tüketici yıllık enflasyonundaki artış alt gruplar geneline yayılırken bu gelişmeye en belirgin katkı temel mal ve hizmet gruplarından gelmiştir. Mayıs ayında, temel mal grubunda yıllık enflasyon tüm alt gruplarda artış kaydetmiştir. Hizmet grubunda yıllık fiyat artışı ulaştırma hizmetlerinde görece yatay seyredirken, lokanta-otelde daha belirgin olmak üzere diğer alt gruplarda yükselmiştir. Gıda fiyatlarında yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada gerilerken işlenmiş gıdada yükselmeye devam etmiştir. Bir önceki ay yüksek oranda artan taze meyve sebze fiyatlarında bu dönemde sebze fiyatları kaynaklı olarak kısmi bir düzeltme izlenmiştir. Enerji fiyatlarında şebeke suyu ve akaryakıt kalemleri öne çıkmıştır. Bu dönemde, uluslararası emtia fiyatları, döviz kuru gelişmeleri ve tedarik zincirinde süregelen aksamalarla üretici fiyatlarındaki artışlar sürmüştür. Bu görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonlarındaki yükseliş devam etmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Mayıs ayında tüketici fiyatları yüzde 2,98 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 3,53 puan artarak yüzde 73,50 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 4,43 ve 3,67 puan artarak yüzde 61,63 ve 56,04 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre temel mal, hizmet, gıda, enerji ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 1,11; 1,09; 0,48; 0,44 ve 0,41 puan artmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, aylık artış önceki aya kıyasla B ve C endekslerinde bir miktar düşüş kaydetmiştir (Grafik 3). Aylık fiyat artışları, B endeksini oluşturan işlenmiş gıda, hizmet ve temel mal gruplarında yavaşlamıştır (Grafik 4).

Hizmet fiyatları Mayıs ayında yüzde 3,73 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 3,60 puan artışla yüzde 45,78 olmuştur. Bu dönemde, yıllık enflasyon ulaştırma hizmetlerinde yataya yakın bir seyir izlerken, lokanta-otel grubunda daha belirgin olmak üzere diğer alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 5). Lokanta-otel alt grubunda fiyatlar gerek yemek gerekse konaklama hizmetleri kaynaklı olarak yüzde 5,47 oranında artmış, yıllık enflasyon 7,57 puan yükselişle yüzde 76,83 seviyesine ulaşmıştır. Diğer hizmetler alt grubu fiyatları yüzde 2,97 oranında yükselirken, iki yıl aradan sonra yeniden başlayacak olan hac ziyaretlerinin sürüklediği paket tur kalemi bu gelişmede öne çıkmıştır. Ulaştırma hizmetlerinde fiyat artışları (yüzde 5,14) genele yayılırken, yüksek baz nedeniyle alt grup yıllık enflasyonu yatay seyrederek yüzde 78,16 olmuştur. Mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler, kirada aylık artışların bir miktar hızlandığına işaret etmiştir.

Temel mal yıllık enflasyonu Mayıs ayında 3,74 puanlık yükselişle yüzde 65,32 seviyesine ulaşmıştır. Bu dönemde yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 6). Dayanıklı mal fiyatları (altın hariç) Mayıs ayında yüzde 2,14 oranında artarken, grup yıllık enflasyonu yüzde 76,75 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede büyük ölçüde mobilya, otomobil ve beyaz eşya fiyatları belirleyici olmuştur. Diğer temel mallarda fiyat artışları grup geneline yayılmakla birlikte ev ile ilgili temizlik malzemeleri, kişisel bakım ürünleri ve konutun bakım onarımına yönelik malzemeler öne çıkmış, grup aylık enflasyonu yüzde 3,94 olmuştur. Giyim ve ayakkabı grubunda aylık fiyat artışı yüzde 4,63 oranında gerçekleşmiş, yıllık enflasyon 3,52 puan artışla yüzde 29,27'ye yükselmiştir.

Enerji fiyatları Mayıs ayında yüzde 2,90 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 3,01 puanlık yükselişle yüzde 121,21 olmuştur (Grafik 7). Bu gelişmede yönetilen yönlendirilen kalemlerden şebeke suyu (yüzde 6,48) ve TL cinsi petrol fiyatları ile akaryakıt (yüzde 3,97) fiyatları belirleyici olmuştur. Bu dönemde katı yakıt fiyatlarındaki artışlar devam ederken, tüp gaz fiyatlarında bir miktar düşüş görülmüştür.

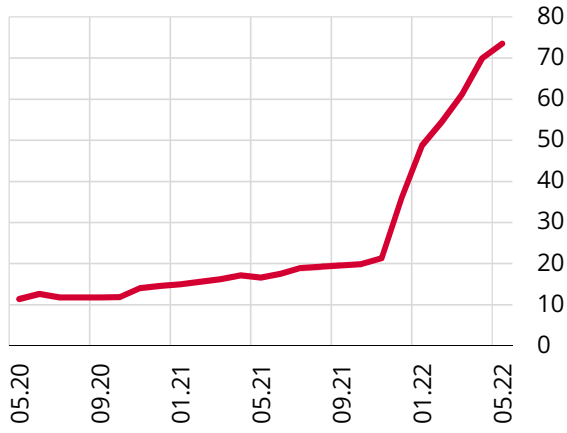
Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Mayıs ayında yüzde 1,63 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 2,53 puan yükselerek yüzde 91,63 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 3,06 puan düşüşle yüzde 97,61 seviyesine gerilerken, işlenmiş gıdada 7,92 puan artışla yüzde 86,01 seviyesine yükselmiştir (Grafik 8). İşlenmemiş gıda grubunda mevsimsellikten arındırılmış veriler sebze fiyatları kaynaklı olarak taze meyve ve sebze kaleminde fiyatların gerilediğine işaret ederken, diğer işlenmemiş gıda kaleminde genele yayılan fiyat artışları izlenmiştir. Bu grupta kırmızı et, beyaz et ile sütün yanı sıra pirinç ve kuruyemiş yüksek katkılarıyla dikkat çekmiş, yumurta ise fiyat düşüşüyle diğer alt kalemlerden ayrılmıştır. İşlenmiş gıdada, ekmek ve tahıllar kaleminde fiyatların yüzde 3,65 oranında artmasıyla yıllık enflasyon yüzde 90,69 seviyesine yükselmiştir. Diğer işlenmiş gıdada aylık fiyat artışı daha belirgin olurken, bu grupta peynir ve diğer süt ürünleri başta olmak üzere katı-sıvı yağlar, çay-kahve, et ürünleri, şeker ve bağlantılı ürünler öne çıkmıştır.

Alkollü içecekler ve tütün ürünleri fiyatları Mayıs ayında yüzde 6,53 oranında artmış, yıllık enflasyon yüzde 66,62 seviyesine yükselmiştir. Bu gelişmede üretici firmalar kaynaklı yapılan fiyat artışları belirleyici olurken, bu grubun aylık tüketici enflasyonuna katkısı 0,28 puan olmuştur.

Yurt içi üretici fiyatları Mayıs ayında yüzde 8,76 oranında artmış, yıllık enflasyon 10,34 puan yükselişle yüzde 132,16 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Son dönem döviz kuru gelişmeleri, emtia fiyatlarında ulaşılan yüksek seviyeler ve tedarik zincirlerindeki aksaklıklar üretici fiyatlarını olumsuz etkilemiştir. Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon ara mallarında yataya yakın seyrederken diğer alt gruplarda yükselmiş, özellikle enerji enflasyonundaki artış dikkat çekmiştir (Grafik 10). Fiyat artışları alt kalemler geneline yayılırken, elektrik-gaz üretimi ile dağıtımı, diğer madencilik ve taş ocağı ürünleri, gıda ürünleri, içecekler, inşaat sektörü ile bağlantılı olan metalik olamayan mineral ürünler ve ağaç ürünlerindeki artışlar öne çıkmıştır. Elektrik-gaz üretim ve dağıtımı fiyatları aylık bazda yüzde 38,49 yükselirken, bu gelişmede büyük ölçüde gaz imalatı fiyatlarındaki artış etkili olmuştur.

Grafik ve Tablolar

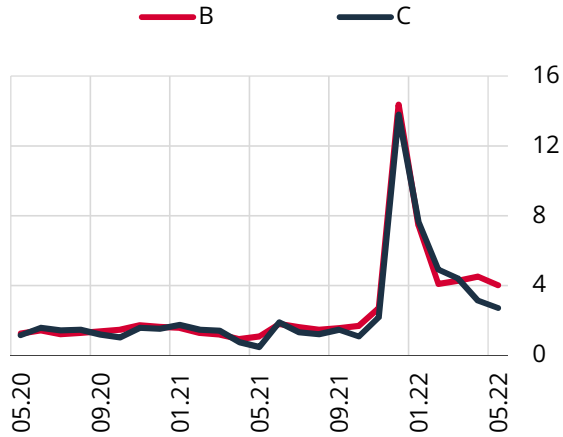
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

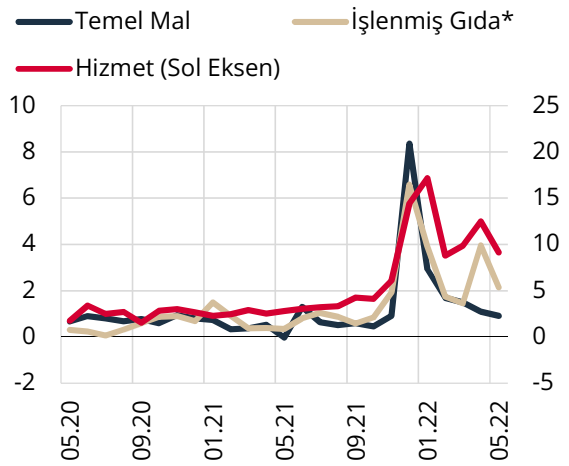
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

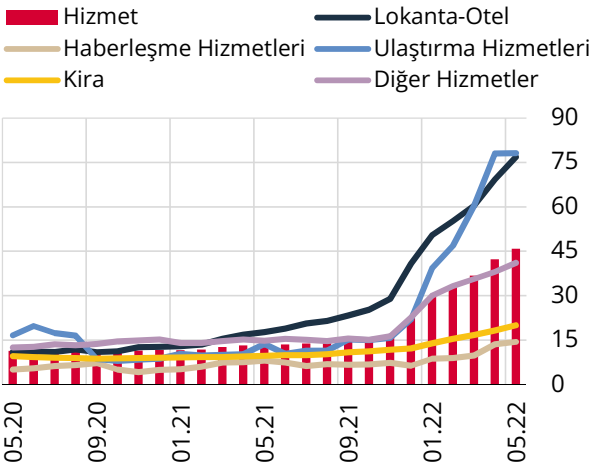

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

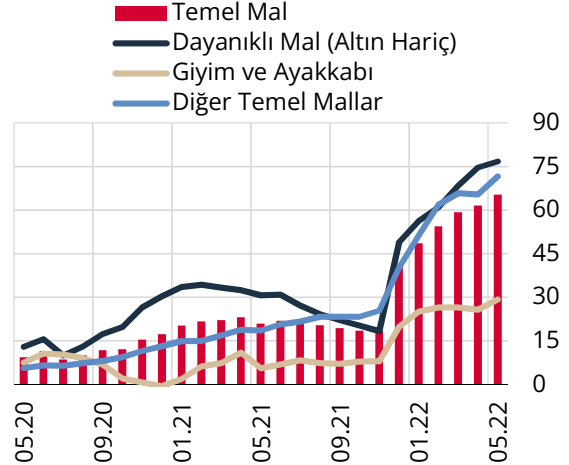

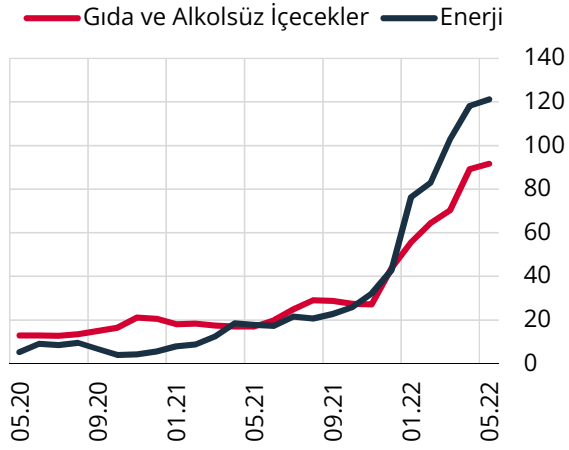
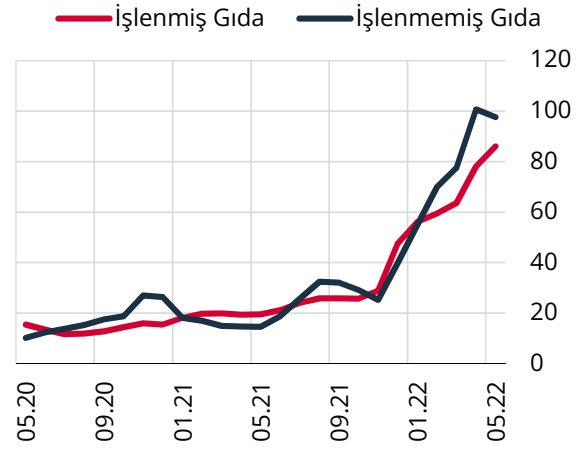
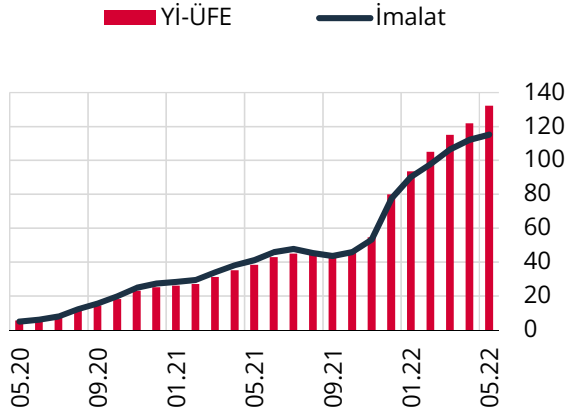
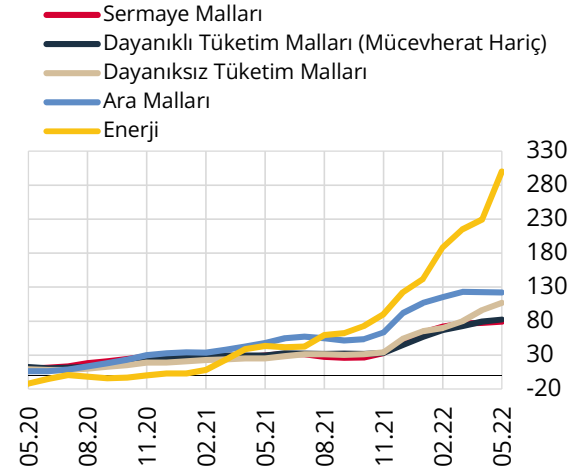
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	May.22	May.21	May.22	May.21
TÜFE	2,98	0,89	73,50	16,59
1. Mallar	2,75	0,79	83,95	17,86
Enerji	2,90	1,50	121,21	17,71
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	1,63	0,29	91,63	17,04
İşlenmemiş Gıda	-1,83	-0,32	97,61	14,61
Taze Meyve-Sebze	-11,10	-6,37	94,44	9,96
Diğer İşlenmemiş	4,39	3,28	98,33	17,28
İşlenmiş Gıda	5,36	0,87	86,01	19,49
Ekmek ve Tahıllar	3,65	1,00	90,69	19,59
Diğer İşlenmiş	6,30	0,80	83,48	19,37
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,59	0,92	65,97	18,37
Temel Mallar	3,20	0,86	65,32	20,84
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	2,14	0,91	76,75	30,74
Giyim ve Ayakkabı (*)	4,63	1,78	29,27	5,56
Diğer Temel Mallar	3,94	0,21	71,58	18,59
Alkollü İçecekler ve Tütün	6,53	-0,01	66,62	2,90
Altın	1,92	8,16	84,45	31,32
2. Hizmetler	3,73	1,18	45,78	13,62
Kira	2,28	0,72	20,02	9,72
Lokanta ve Oteller	5,47	0,95	76,83	17,73
Ulaştırma Hizmetleri	5,14	5,04	78,16	13,72
Haberleşme Hizmetleri	1,77	1,00	14,39	8,03
Diğer Hizmetler	2,97	0,70	41,09	14,80
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	3,83	0,98	61,63	17,49
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	3,44	1,01	56,04	16,99
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,63	1,13	70,44	17,80
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,73	1,00	75,14	18,13

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Mayıs 2022		Mayıs 2021	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	8,76	132,16	3,92	38,33
Madencilik	3,56	6,22	133,49	2,76	32,88
İmalat	87,43	5,46	115,18	3,94	41,27
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	84,97	5,41	110,58	3,73	38,07
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	76,27	5,59	107,70	3,10	32,80
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	8,29	38,49	360,30	4,55	6,64
Su Temini	0,72	4,70	70,02	0,47	29,72
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		4,99	122,21	5,20	47,76
Dayanıklı Tüketim Malları		3,57	83,41	2,40	29,18
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		3,73	82,30	1,99	29,28
Dayanısız Tüketim Malları		7,06	106,82	1,65	25,22
Sermaye Malı		4,11	79,08	3,14	29,49
Enerji		27,65	300,16	5,17	43,33

Kaynak: TÜİK.